
SZÖVEGES FELADATOK ELŐKÉSZÍTÉSE

16. modul

KÉSZÍTETTE: BÓTA MÁRIA–KŐKÚTI ÁGNES

MODULLEÍRÁS

A modul célja	A tudatos észlelés és a figyelem irányításának fejlesztése. Az időbeli és térbeli tájékozódás formálása a változás felismerésével és tudatosításával. Egyszerűbb viszonyok felismertetése, megneveztetése. A megértés fejlesztése: elmondott esemény tevékeny és képzeleti követése, reprodukálása.
Időkeret	3 óra
Ajánlott korosztály	6–7 évesek, 1. osztály
Modulkapcsolódási pontok	Tágabb környezetben: kerestetantervi NAT szerint: környezeti nevelés, énkép, önismeret, tanulás Kompetenciaterület szerint: szociális és környezeti. Szűkebb környezetben: saját programcsomagunkon belül: az 1, 7, 13–15, 17, 18–20. modul. Ajánlott megelőző tevékenységek: tájékozódás közvetlen környezetben.
A képességfejlesztés fókuszai	Megismerési képességek alapozása – az érzékszervek tudatos működtetése – a megfigyelt tulajdonság, viszony kifejezése tevékenységgel, szóval – dinamikus helyzetek megfigyelése; a változás kiemelése – a dinamikus helyzetek, történetek időben elkülöníthető mozzanatainak rögzítése – tudatos és akaratlagos emlékezés – feladattudat Elemi kommunikációs képesség Tájékozódás időben: előbb, később. Az induktív és deduktív lépések gyakorlása.

AJÁNLÁS

A szöveges feladatokat előkészítő szakaszban a változások megfigyelésére, tudatosítására, az időben való tájékozódásra fektessük a fő hangsúlyt! Az időbeli sorrend felismerése, a változtatás-visszaváltoztatás képessége teszi lehetővé a későbbiekben a szöveges feladatok megértését.

TÁMOGATÓRENDSZER

C. Neményi Eszter–Sz. Oravecz Márta: *Útjelző az 1. osztályos matematika tanításához*

ÉRTÉKELÉS

A modulban **folyamatos megfigyeléssel** követjük hogy ki-ki:

- jól tájékozott-e a 6-os számkör számairól: azokat le tudja-e olvasni, írni, meg tudja-e jeleníteni darabszám- és mérőszám-tartalommal,
- felfogja-e az időben lejátszódó történések részleteinek időrendjét,
- képes-e az időbeli sorrend gondolati megfordítására;
- felismeri-e a változást, képes-e ezt tudatosítani visszaváltoztatással, szavakkal.

MODULVÁZLAT

Időterv: 1. óra: I. és II/1–5.
2. óra: II/6–9.
3. óra: II/10–12.

Vál-to-zat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjte- mények, tan- anyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése						
	Kapusjáték az 5 és a 6 bontott alakjainak gyakorlására	számemlékezet, absztrahálás	minden gyerek	egyéni	játék	számkártya
II. Az új tartalom feldolgozása						
	1. Változások megfigyelése, tudatosítása elmondással Mi változott meg?	megfigyelőképesség	egész osztály	közös	játék	
	2. Változásra vonatkozó állítások értelmezése, igazságának megítélése	megfigyelőképesség, ítélőképesség	egész osztály	közös	játék	
	3. A 6 bontott alakjainak gyakorlása	számfogalom	egész osztály	közös	megbeszélés	logikai lapok (t/1.)
	4. Változások előállítása tevékenykedtetéssel, építések	megfigyelőképesség	egész osztály	páros	tevékenykedtetés	logikai lapok (t/1.)
	5. Egy cselekvéssor időbelisége (előbb, később) Egy cselekvéssor eljátszása, megfigyeltetése	megfigyelőképesség, tájékozódás az időben	egész osztály	közös	megfigyelés, beszélgetés, tevékenykedtetés	alma, dió

Változat	Lépések, tevékenységek (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport / A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (mellékletben: a feladatok, gyűjtemények, tananyagtartalmak)
				Munkaformák	Módszerek	
	6. Történet mozzanatainak időbeli sorba rendezése (előbb, később)	tájékozódás az időben	egész osztály	közös és irányított egyéni	beszélgetés	négy kép: „Vásárlás” (1. melléklet)
	7. Cselekvéssor időbeli megfordítása	megfigyelőképesség, tájékozódás az időben	egész osztály	közös	megfigyelés, beszélgetés	kosár, 3-4 gyümölcs
	8. Képolvasások, szöveges feladat előkészítése Mit mond a kép?	együttműködés	egész osztály	kooperatív	szóforgó, kerekasztal	csoportonként borítékban képek (2. melléklet)
	9. Változtató játékok	megfigyelőképesség	egész osztály	közös	játék	7 kisebb játék, kabalafigura
	10. Változást kifejező történet eljátszása	megfigyelőképesség, számfogalom, absztrahálás	egész osztály	közös	megfigyelés, megbeszélés	
	11. Számhoz rajz készítése	megfigyelőképesség, számfogalom, absztrahálás	egész osztály	egyéni, közös	tevékenykedtetés	
	12. Grafikon készítése, leolvasások	megfigyelőképesség, absztrahálás, összefüggések felismerése	egész osztály	közös	megbeszélés	

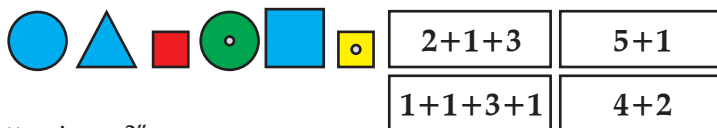
A FELDOLGOZÁS MENETE

Az alábbi részletes leírás célja elsősorban egyféle minta bemutatása. Nem lehet és nem szabad kötelező jellegű előírásnak tekinteni. A pedagógus legjobb belátása szerint dönthet a részletek felhasználásáról, módosításáról vagy újabb variációk kidolgozásáról.

I. Ráhangolódás, a feldolgozás előkészítése	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>Kapusjáték az 5 és a 6 bontott alakjainak gyakorlására Az óra kezdete előtt a tanító 2–2 kapust választ. Az egyik „kapu” az 5-ös számkártyát, a másik „kapu” a 6-os számkártyát tartja. A gyerekek a két kapun keresztül jutnak be a terembe, ha hibátlan összeg- vagy különbségalakját mondják a számoknak.</p> <p>Két- és többtagú összegalak, különbségalak egyaránt elfogadható, jó lehetőség az öndifferenciálásra.</p>	<p>A „kapuk” ellenőrzik a bontott alakok helyességét. Aki téveszt, azt nem engedik át, újra kell próbálkoznia.</p>

II. Az új tartalom feldolgozása	
Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>1. Változások megfigyelése, tudatosítása elmondással Mi változott meg?</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szoborjátékot fogunk játszani. A tanító kihív egy gyereket. Ő a szobor, aki természetesen mozdulatlan. – Hunyjatok! Valamit változtat a szobron (testtartását, helyzetét, ruházatát). – Emeljétek fel a fejeteket! Mi változott meg a szobron? Szólít valakit, aki megnevezi a változást, és vissza is állítja az eredeti helyzetet. 	<p>A gyerekek hunynak, majd adott jelre felemelik a fejüket.</p> <p>A folytatásban egy-egy gyerek változtatja meg a szobrot.</p>
<p>2. Változásra vonatkozó állítások értelmezése, igazságának megítélése Továbbra is a szoborjátékot játsszák (a szereplők változtatásával), de most a tanító mondja meg, hogy mi változott. Állítása igazságtartalmát a gyerekek döntik el. Pl. A szobrász lehajtja a „szobor” fejét.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Elfordult a feje. A szobrász feltűri a ruhája ujját. – Felcsúszott a ruha ujjá. 	<p>A gyerekek tapsal jelzik, ha igaz a tanító állítása, és koppantanak, ha téves.</p> <p>Koppantás.</p> <p>Taps.</p> <p>A tanító szerepét itt is átvehetik a gyerekek. (Aki az állítást mondja, nem huny.)</p>
<p>3. A 6 bontott alakjainak gyakorlása A tanító logikai lapokat rak a táblára</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Milyen bontásokat tudtok leolvasni a lapokról?</p>	<p>Pl. 2 lyukas + 4 tömött 3 kicsi + 3 nagy 1 zöld + 5 nem zöld 1 zöld + 2 sárga + 1 piros + 2 kék...</p>

Miközben a gyerekek hunynak, megváltoztatja a kirakást, és a lapok mellé különféle szám-alakokat ír fel:

„Mi változott, mi nem?”

„Írtam erről a 6 lapról valamiket. Olvassátok le az első számot, és találjátok ki, milyen tulajdonságokra gondolhattam!

Olvassátok le magatokban a második számkártyát, és döntsétek el, miképpen szól erről a képről!

Hasonlóan értelmezteti a másik két szám-alakot is.

Ha az idő engedi, kérhet más kirakást az egyik szám-alak alapján.

4. Változások előállítása tevékenykedtetéssel, építések

- Párokban dolgoztok tovább. Vegyétek elő a logikai lapjaitok közül az olyanokat, amilyenek a táblán vannak!
Egyikőtök építsen belőlük valamit!
Másikótok másolja le ugyanazt!
Most változtasson valamit rajta!
Mutassátok meg, mit változtatott a társatok!
Ha sikerült megtalálni a változást, cseréljétek!

Hunynak.

Megállapítják a két változást, és azt is, hogy a lapok száma nem változott.

(A második helyre a nagy kék sima háromszög került, és innen a sor végére a sima kis sárga négyzet a lyukas párja helyére.)

Leolvassák az első bontott alakú számot: $2+1+3$, és ha felismerik, megnevezik a lapok tulajdonsága szerint: 2 kör + 1 háromszög + 3 négyzet van a sorban.

Aki felismerte, mutatja is, mikről szólnak az egyes számok.

5 sima és 1 lyukas lapból áll a sor. Arra is gondolhatnak, hogy 5 lap nem háromszög és 1 háromszög, vagy 5 nem piros, 1 piros; 5 nem sárga és 1 sárga... (Ez utóbbi megnevezések nehezebbek, nem várhatjuk feltétlenül a tagadó formájú tulajdonságok megnevezését.)

A párok együtt dolgoznak.

A változtatásban elhagyhatnak egy elemet, máshová helyezhetik, kicserélhetik.

2. óra

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>5. Egy cselekvéssor időbelisége (előbb, később) Egy cselekvéssor eljátszása, megfigyeltetése</p> <ul style="list-style-type: none">- Nagyon figyeljetelek rám! Csak ennyi utasítást mond a tanító. Majd kivessz a táskájából egy almát, gondosan megtörölgeti, és leteszi egy odakészített tálra, majd két diót vesz elő a táskából, és azt is az alma mellé teszi.- Ki tudná pontosan utánozni, mit is csináltam?	<p>Több gyerek is próbálkozhat egymás után. A többiek figyelik őket, beleszólhatnak, segíthetnek.</p>
<p>6. Történet mozzanatainak időbeli sorba rendezése (előbb, később) Képek sorba rendezése</p> <p>A tanító 4 képet mutat egyesével, nem sorrendben. (1. melléklet) Az első képen üres szatyorról lép be egy nő gyerekekkel egy boltba, a másodikon vásárolnak, pakolnak a kosarába, a harmadikon fizetnek a pénztárnál, a negyediken tele szatyorról lépnek ki a boltból. Külön beszélgetnek minden képről.</p> <ul style="list-style-type: none">- Ki lehet a képen?- Hol készülhetett?- Mit csinálnak?- Mi történhetett előtte?- Mi történhet utána? <p>Megbeszélés után sorra a táblára teszi a képeket.</p> <ul style="list-style-type: none">- Mi a képek helyes sorrendje? <p>Elmondhatja összefüggően a történetet.</p>	<p>A gyerekek sorba rendezik a képeket.</p>

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>7. Cselekvéssor időbeli megfordítása „Most nézzük végig a képeket jobbról balra! Mi történik a negyedik képen?” „Mi történt ez előtt?” „És az előtt?” „Előtte?” Elmondhatja az eseményeket visszafelé, azaz fordított sorrendben.</p> <p>„Próbáljuk eljátszani a történetet úgy, hogy minden visszafelé történik!” – segítséggel eljátszatja: nemcsak fordított sorrendben, hanem az egyes történéseknek is a „fordítottját”.</p>	<p>„Csomagokkal kilépnek a boltból.” „Fizettek a pénztárnál.” „Bepakoltak a bevásárló kosárba.” „Bementek a boltba.” Egy gyerek próbálkozik, a többiek „súgnak” neki.</p> <p>Vállalkozó gyerekek bemutatják, hogy teli kosárral visszatoltnak a boltba; ott pénzt kapnak a pénztárostól, visszateszik a futószalagról az árut a bevásárlókosarakba, aztán – folyamatosan hátrálva – visszateszik az árukat a pultokra...</p>
<p>8. Képolvasások, szöveges feladat előkészítése Mit mond a kép? A tanító 4-es csoportokra osztja az osztályt. Minden csoport borítékot kap, 5 képpel. (2. sz. melléklet) Először a legnagyobb képet vegyék elő! Nézzétek meg, és sorban mindenki mondjon a csoportjának egy leolvasást! Ha a csoport minden tagja egyetért a leolvasással, írjátok is le a papírra! Keressetek minél több megoldást! Ellenőrzés a feladatok felolvasásával. A második feladathoz minden csoporttag vegyen maga elé egy képet a borítékból! Egy feladatot írjatok a képhez, majd adjátok tovább a lapot a mellettetek ülőnek! Így minden lapon rajta lesz az egész csoport munkája. Ellenőrzés: 4 csoportból egy-egy gyerek felolvas egy-egy lapot.</p>	<p>Együttműködve dolgoznak. Összeg- és különbségalakú számokat is leolvashatnak az egészről, illetve egy részről.</p>

3. óra

<p>9. Változtató játékok Mi változott meg?</p> <p>A tanító egy kismackót, játékautót, babát, kislabdát és kinderfigurát állít tetszőleges sorrendben az asztalra. Hunyás közben két távolabb levő tárgyat megcserél. Két szomszédos tárgyat cserél meg. Felcseréli a teljes sorrendet. Hozzátesz két tárgyat. Elvesz valamit. Nem változtat semmit.</p>	<p>A gyerekek hunynak.</p> <p>Kifejezik a felismert változást, visszaállítják az eredeti elhelyezést.</p> <p>Minden alkalommal követik ezt a menetet.</p>
---	---

Tanítói tevékenység	Tanulói tevékenység
<p>10. Változást kifejező történet eljátszása, képzeleti követése</p> <p>A tanító néhány gyereknek előzetesen „titkos” feladatot ad. Figyeljétek meg, mit csinál X! Mondjátok is el!</p>	<p>A vázába a 3 szál virág mellé berak még 2 szálát. 2 pohár vízből 1-et megiszik. 2-en sétálnak, utánuk szaladnak még 2-en, együtt mennek tovább. 6 könyvet hoz a kezében, 3-at lerak. A gyerekek elmondják a történetet számokkal, és a röviden is.</p>
<p>11. Számkártyákhoz rajz készítése</p> <p>A tanító 5 bontott alakú számot ír a tábla aljára kb. 22-25 cm-es „táblákra”:</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 2px;">6 – 2</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 2px;">5 + 2</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 2px;">3 + 3</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 2px;">4 – 1</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 2px;">4 + 1</div> </div> <p>Mindenkinek írólapot ad. „Válasszatok egy számot az öt közül, és rajzoljátok le, mi jut eszetekbe róla! (A papírt fektetve tartsátok!” – mutatja.)</p>	<p>Rajzolnak a választott számról. Többen elmondják, mit rajzoltak – az ügyesebbek esetleg történetet is –, társaik kitalálják, melyik kártyára gondoltak.</p>
<p>12. Grafikon készítése, leolvasások</p> <p>A tanító mindenkivel felragasztatja a rajzát a fölé a szám fölé, amelyikről szól. (Rendezett oszlopokban.) „Nézzetek a táblára! Mondjátok meg, melyik kártyát választották a legtöbben! Melyiket a legkevesebben? Vannak-e olyan számok, amiket ugyanannyian választottak?” (Szükség lehet az irányító kérdésekre, de szülehetnek önálló leolvasások is.)</p>	<p>Ellenőrzik, hogy jó helyre kerülnek-e a képek. Segítséggel vagy önállóan olvasnak a grafikonról.</p>
<p>Házi feladat: Két további számhoz rajz készítése.</p>	<p>Felírják a kiválasztott számokat.</p>